

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי

פרשת חוקת

תשפ"ו

(שנה ט', גליון מס' 440)

שיעורי הרב אליהו בר חן

e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

השיעור השבועי מתקיים בכל יום שלישי באמצעות הזום

לקבלת קישור כניסה:

052-719-1965 / 055-557-0895

זמן תחילת השיעור:

שעון קיץ - 20:30

שעון חורף - 20:00

לקבלת הגיליון השבועי בדוא"ל:

נא שלחו הודעה לכתובת: k.torat.david@gmail.com

תחת הכותרת "גיליון שבועי"

פרשת חוקת התשפ"ו

"תורת חכם מקור חיים"

א. "ויסעו מהר הקר, דרך ים סוף, לסבב את ארץ אדום, ותקצר נפש העם בדרך. וידבר העם, באלהים ובמשה, למה העליטנו ממצרים למות במדבר, כי אין לחם ואין מים, ונפשנו קצה בלחם הקלקל. וישלח יהוה בעם את הנחשים השרפים, וינשכו את העם, וימת עם רב מישראל. ויבא העם אל משה, ויאמרו, חטאנו, כי דברנו ביהוה ובך, התפלל אל יהוה - ויסר מעלינו את הנחש, ויתפלל משה בעד העם. ויאמר יהוה אל משה, עשה לך שרף, ושים אתו על נס, והיה כל הנשדף - וראה אתו וחי. ויעש משה נחש נחשת, וישמהו על הנס, והיה אם נשדף הנחש את איש - והביט אל נחש הנחשת, וחי", (במדבר, כא, ד' - ט').

ב. בעניין "שמירת העיניים", והאיסור בראיית מראות אסורות, מצינו בדברי רבותינו ז"ל כדלהלן:

א. על מאמר הכתוב¹, "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם", דרשו רבותינו ז"ל²:

"אמר רבי לוי, ליבא ועינא, תרין סרסורין דחטאה³,

דכתיב⁴, 'תנה בני לבך לי, ועיניך דרכי תצננה',

אמר הקדוש ברוך הוא, אי יהבת לי לבך ועיניך, אנא ידע דאת לי⁵."

¹ במדבר, טו' - לט'.

² תלמוד ירושלמי, ברכות, פרק א' הלכה ה'.

³ היינו:

הלב והעיניים, הם שתי הסרסורים של העבירה.

⁴ משלי, כג' - כו'.

⁵ היינו:

ב. עוד מצינו בדברי רבותינו ז"ל⁶ :

"כל הצופה בנשים, סופו בא לידי עבירה".

ג. על מאמר הכתוב⁷, **"כִּי תֵצֵא מִחֲנָה עַל אִיבִידָה, וְנִשְׁמַרְתָּ מִכָּל דְּבַר רָע"**,
דרשו רבותינו ז"ל⁸ :

"שלא יסתכל אדם באשה נאה, ואפילו פנויה,

באשת איש, ואפילו מכווערת,

ולא בבגדי צבע של אשה, ולא בחמור ולא בחמורה, ולא בחזיר ולא בחזירה,

ולא בעופות בזמן שנזקקין זה לזה, ואפילו מלא עיניים כמלאך המוות.

אמרו עליו על מלאך המוות, שכולו מלא עיניים,

בשעת פטירתו של חולה עומד מעל מראשותיו, וחרבו שלופה בידו, וטיפה של מרה
תלויה בו,

כיוון שחולה רואה אותו, מזדעזע, ופותח פיו, וזורקה לתוך פיו,

ממנה מת, ממנה מסריח, ממנה פניו מוריקות".

ד. כתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א⁹ :

"צריך האדם להיזהר בעולם הזה, בפגם המגיע לעיניו, יותר מכל האיברים,

שאומר הבורא ית"ש לאדם, אם תתן לי את ליבך ועיניך, על ידי שתשמרם אותם מן החטא, אני יודע
שאתה שייך לי.

⁶ מסכת כלה, פרק ב'.

מסכת דרך ארץ רבה, פרק א'.

מסכת נדרים, כ' ע"א.

⁷ דברים, כג' - י'.

⁸ עבודה זרה, כ' ע"א וע"ב.

וב"ספרי", שם.

⁹ בספרו הקדוש "בן איש חי", (שנה ראשונה, בהקדמתו להלכות פרשת "ואתחנן").

יען, כי כל אבר שחוטא הגוף בו, הנה הוא פוגם כנגדו באבר של נשמתו,
ומאחר שתכלית המעלה של הנאת נשמת האדם הוא בעיניים!
לכך, צריך לקדש ולטהר העיניים שלו, בהיותו בעולם הזה, יותר מכל איברים
שלו!

ובזה, מובן ענין המעשה דרבי מתיא בן חרש, שהביא בעל 'סדר הדורות'¹⁰, בשם
מדרש אַבְּכִיר¹¹, וזה לשונו -

רבי מתיא בן חרש, היה יושב בבית המדרש, ועוסק בתורה,

וזיו פניו דומות לחמה, וקלסתר פניו למלאכי השרת,

מפני, שמימיו לא נשא עיניו באשה.

פעם אחת, עבר שטן ונתקנא בו,

אמר, אפשר, אדם כזה לא חטא!?

אמר לפני הקדוש ברוך הוא, ריבונו של עולם, רבי מתיא בן חרש מה הוא לפניך?

אמר לו¹², צדיק גמור הוא!

אמר לו¹³, תן לי רשות, ואסיתנו.

אמר לו¹⁴, אין אתה יכול לו!

¹⁰ חלק ב', ערך רבי מתיא בן חרש.

¹¹ והוא בילקוט שמעוני, לפרשת "ויחי",

על הפסוק (בראשית, מט' - כב'), "בן פרת יוסף, בן פרת עלי עין, בנות צעדה עלי שור".

¹² היינו:

הקדוש ברוך הוא לשטן.

¹³ היינו:

השטן להקדוש ברוך הוא.

¹⁴ היינו:

הקדוש ברוך הוא לשטן.

ואף על פי כן לך.

הלך, ונדמה לו כאשה יפה, שלא היה כדמותה לעולם, מימות נעמה אחות תובל קין¹⁵, שטעו בה המלאכים הנפילים, ועמד לפניו,

כיון שראהו¹⁶, הפך פניו לאחוריו,

ועמד לצד שמאל¹⁷, והפך פניו לימין,

והיה מתהפך לכל צד.

אמר רבי מתיא, מתירא אני, שמא יתגבר עלי יצרי, ויחטיאני.

קרא לתלמיד שהיה משרת לפניו, ואמר לו, לך והבא לי אש ומסמר, והביא לו.

ובער המסמר באש, ונתנו בעיניו, ונסתמא.

וכשראה השטן כך, נזדעזע, ונפל לאחוריו.

באותה שעה, קרא הקדוש ברוך הוא למלאך רפאל,

ואמר לו, לך ורפא את מתיא בן חרש.

בא ועמד לפניו¹⁸,

אמר לו¹⁹, מי אתה?

אמר לו, רפאל, ששלחני הקדוש ברוך הוא, לרפאות עיניך.

¹⁵ בראשית, ד' - כב'.

¹⁶ היינו:

רבי מתיא בן חרש לשטן.

¹⁷ היינו:

לאחר שהפך פניו רבי מתיא בן חרש, בא אליו השטן לאותו צד.

¹⁸ היינו:

המלאך רפאל, אצל רבי מתיא בן חרש.

¹⁹ היינו:

רבי מתיא בן חרש, למלאך רפאל.

אמר לו ²⁰, הניחני, מה שהיה היה.
חזר לפני הקדוש ברוך הוא ²¹, אמר לו, כך וכך אמר לי.
אמר לו הקדוש ברוך הוא ²², לך ואמור לו ²³, אני ערב, שלא ישלוט בו יצר הרע,
מיד ריפא אותו. עד כאן.
וכתב הרב ז"ל שם ²⁴, מדברי המקובלים ז"ל, וזה לשונו -
רבי מתיא בן חרש, היה פלטי בן ליש, שלקח את מיכל בת שאול, ונעץ חרב בינו
לבינה ^{25 26},

²⁰ כנ"ל.

²¹ היינו:

המלאך רפאל.

²² היינו:

למלאך רפאל.

²³ היינו:

לרבי מתיא בן חרש.

²⁴ בעל "סדר הדורות", במעשה הנ"ל.

²⁵ כדאיתא במסכת סנהדרין (יט' ע"ב).

²⁶ כתב אדמו"ר הגה"ק רבינו חיים ליב הלוי שמואלביץ זיע"א (בספרו הקדוש "שיחות מוסר", מאמר יא' -
עמוד מו', ובמאמר לא' - עמוד קלב'), וז"ל:
"ומצאנו בגמרא סנהדרין (יט' ע"ב) -

כתיב (שמואל א', כה' - מד'), פלטי, וכתוב (שמואל ב', ג' - טו'), פלטיאל,

אמר רבי יוחנן, פלטי שמו, ולמה נקרא פלטיאל, שפלטו א-ל מן העבירה,

[שנתן לו שאול את בתו לאשה, שהיה סבור שהיא פנויה, וקידושה לדוד לא היו קידושין,

ופלטי, לא קרב אליה, כיוון שידע שהלכה כדוד, והיא אשת איש],

מה עשה, נעץ חרב בינו לבינה, אמר, כל העוסק בדבר זה, ידקר בחרב זה.

מבואר מכאן יסוד, שאף שהיה הדבר בדרך נס,

ועם כל זאת, לא היה לו לעכבה,
דהוה ליה למימר, לשאול המלך עליו השלום -
אין אני רוצה ליקח אותה,
ובמקום שיש חילול השם, אין חולקים כבוד לרב²⁷ ...
ואף על פי שלא נגע בה,
מכל מקום, בעל כרחו, נהנה ממראית עין, שזנו עיניו במה שאינו שלו, כי אצלו
היתה יושבת ושוכבת.

ואם לא שפלטו א-ל מן העבירה, לא היה יכול לעמוד בנסיון, ולהתגבר על יצרו זמן כה ממושך, והוצרך לנס מן השמים לפלטו מן העבירה,
אך עם כל זאת, שאלו חז"ל: 'מה עשה?!'
כי אין האדם זוכה לנס, אלא אם כן, עשה את שלו, לשמור עצמו מן החטא!
ברם, לכאורה, לא נתחנן לנו עצה זו מה טיבה,
ומה תועלת יש באמירתו 'כל העוסק בדבר זה, ידקר בחרב זו',
והלא, הוא עצמו נעץ את החרב, ויכול הוא לסלקה, בכל שעה שיעלה לבו,
וכשיתגבר עליו יצרו, מי יעכב בעדו?
אכן, כאן עמדנו על עצה עמוקה, שירד אליה פלטי בן ליש,
שבשעה ראשונה, היתה אצלו הכרה והחלטה ברורה: 'כל העוסק בדבר זה, ידקר בחרב!'
רתיעה מוחלטת, מנגיעה כלשהי, באשה שאינה שלו,
אבל, חשש, שמא הרגשה זו תפוג הימנו במשך השנים הרבות שהוא מצוי עם האשה, ואז יפול חלילה
ברשת היצר.
ולכן, באותה שעת יקוד, נעץ חרב בינו לבינה,
והחרב, תשמש לו זיכרון, להחלטה של השעה הראשונה!
ואם יתגבר עליו יצרו, הרי החרב תזכיר לו, את תוקפה של ההחלטה הראשונה, בעת שנעץ חרב בינו
לבינה ...
ועל ידי כך, ניצול מן העבירה".
²⁷ ברכות, יט' ע"ב.

ולכן, רצה עתה לתקן דבר זה ²⁸,
ונתגלגל עניין זה לידו,
כדי שיצער עצמו, ויעוור עיניו,
ובעבור זה, נמסר בתחילה ביד השטן להסיתו,
והוא נתאזר נגד יצרו, ולא רצה להביט בפניה,
ושניהם, פלטי ומתיא, היו ניצוץ יוסף הצדיק עליו השלום. עד כאן לשונו, יעויין
שם ...

נמצא לפי האמור, דפלטי הוצרך להתגלגל, ולסבול צער הגדול הזה, של עוורון
עיניים, שעיוור אותם בידיים בגחלת של ברזל,
שהוא צער, דאי אפשר לאדם לסבלו,
וכל זה, בעבור הזנת עיניים שלו, שזנו מן ראיית אשה שאינה שלו, בעל כורחו,
ושלא ברצונו.

והדבר יפלא, על מה היתה כל החרדה הזאת, שהוצרך להתגלגל, כדי לסבול צער
הגדול הזה?

אך כפי האמור, מובן שפיר,

מפני, שתכלית הנאת הצדיקים והזנתם, הוא בעיניים שלהם, בגן עדן העליון!
לכך, צריך לדקדק בדבר הנוגע לעיניים, אפילו בעבור דבר קל כחוט השערה,
לסבול עליו צער קשה ומר מאוד, כדי לנקותם ולזככם היטב לגמריי".

ג. חטאו של אדם הראשון, נגרם כתוצאה מן ה"עין",

וכמאמר הכתוב ²⁹, "וַיִּצְמַח יְהוָה אֱלֹהִים מִן הָאֲדָמָה, כָּל עֵץ נִחְמָד לְמַרְאֵה וְטוֹב
לְמַאֲכָל, וְעֵץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הָעֵץ, וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרָע",

²⁸ רבי מתיא בן חרש, שהיה גלגולו של פלטי בן ליש.

²⁹ בראשית, ב' - ט'.

וכמאמר הכתוב ³⁰, "וַתֵּרָא הָאִשָּׁה, כִּי טוֹב הָעֵץ לְמַאֲכָל, וְכִי תֵאָוֶה הוּא לְעֵינַיִם, וְנִחְמָד הָעֵץ לְהִשְׁכִּיל, וַתִּקַּח מִפְּרִיָו וַתֹּאכַל, וַתֵּתֶן גַּם לְאִשָּׁה עִמָּהּ, וַיֹּאכְלוּ".

וכאשר נענש אדם הראשון בעבור חטאו זה, הוא פרש מן האשה במשך קל' שנים ³¹, **ופגם בעצמו** ³².

והנה, רבותינו ז"ל ³³, עשו הקפלה בין חלומו של יעקב אע"ה ובין נתינת התורה הקדושה על ידי משה רע"ה, וכדלהלן:

"וַיְהִי סֵלֶם ³⁴ - זֶה סִינִי, אוֹתִיּוֹת דָּדִין הוּא אוֹתִיּוֹת דָּדִין ³⁵.

וַיְהִי מְלֹאכֵי אֱלֹהִים ³⁶ - עַל שֵׁם 'רִכָּב אֱלֹהִים רִבְתִּים, אֶלְפֵי שְׁנָאן' ³⁷,

וְלִמְדָנוּ לְנִבְיָאִים שְׁנִקְרְאוּ מְלֹאכִים, דְּכָתִיב ³⁸, 'וַיֹּאמֶר חֲגִי מְלֹאךְ ה', בְּמִלְאָכוֹת ה', לְעַם'.

וַיְהִי מְלֹאכֵי אֱלֹהִים ³⁹ - זֶה מִשָּׁה וְאֶהְרֹן.

יְעֻלִים ⁴⁰ - וּמִשָּׁה עָלָה אֶל הָאֱלֹהִים ⁴¹.

³⁰ בראשית, ג' - ו'.

³¹ עירובין, יח' ע"ב.

³² שם.

³³ בראשית רבה, פרשה סח', יב'.

³⁴ בראשית, כח' - יב'.

³⁵ היינו:

מילת "סלם", ומילת "סיני", עולים כל אחד בגימטריא למניין 130.

³⁶ בראשית, כח' - יב'.

³⁷ תהילים סח' - יח'.

³⁸ חגי, א' - יג'.

³⁹ בראשית, כח' - יב'.

⁴⁰ בראשית, כח' - יב'.

⁴¹ שמות, יט' - ג'.

יְוֹרְדִים, ⁴² - זֶה מֹשֶׁה, יְוֹרְד מֹשֶׁה' ⁴³ .

יְהִי ה' נֹצֵב עָלָיו ⁴⁴ - יְוֹרְד ה' עַל הַר סִינַי, אֶל רֹאשׁ הָהָר' ⁴⁵ .

ומבואר בדבריהם הקדושים :

שעניין לימוד התורה הקדושה אשר ניתן בהר סיני,

קשור ודבוק, בעניין מניין קל', הַמְכִּין כנגד קל' שנים של חטא אדם הראשון.

וידוע מדברי רבותינו זיע"א ⁴⁶ :

שמילת "עין", עולה בגימטריא כמניין 130,

שהוא כנגד אותם קל' שנים, שפגם אדם הראשון, בעבור "עץ הדעת".

וכאשר נתבונן נראה :

שמילת עין, עם הכולל, עולה בגימטריא כמניין מילת סמא"ל,

וכמו כן, מילת סמא"ל, עם הכולל והתיבות, עולה בגימטריא כמניין קול,

וכמו כן, מילת ענוה, עם הכולל והתיבות, עולה בגימטריא כמניין קול.

ללמדך :

שהכנעת היצר הרע סמא"ל - אשר החטיא את אדם הראשון, קל' שנים,

נעשית על ידי לימוד התורה הקדושה, הרמוזה במילת "קול", בהכנעה ובענווה.

⁴² בראשית, כח' - יב'.

⁴³ שמות, יט' - יד'.

⁴⁴ בראשית, כח' - יג'.

⁴⁵ שמות, יט' - כ'.

⁴⁶ "מגלה עמוקות" (בראשית, כז' - א').

"אדרת אליהו" לרבינו הרי"ח הטוב זיע"א (במדבר, כב' - ה').

"בן יהוידע" לרבינו הרי"ח הטוב זיע"א (עירובין, יח' ע"ב).

ולאור המתבאר, נראה בסייעתא דשמיא, לבאר את מאמר הכתוב בפרשת "תולדות" ⁴⁷, "וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב אֶל יִצְחָק אָבִיו, וַיִּמְשְׁחוּ, וַיֹּאמְרוּ, הַקֵּל קוֹל יַעֲקֹב, וְהִדְּוִים יְדֵי עֶשָׂו":

דהנה, "קל" הראשון, הכתוב בכתוב חסר ללא אות ו', הרי הוא כמניין אותיות "עין",

ללמד, שחטא אדם הראשון העולה כמניין "קל", נתקן אך ורק על ידי "קול יעקב", והיינו, באמצעות לימוד התורה הקדושה בהכנעה ובענווה.

וכהמשך להתבאר, בעניין לימוד התורה הקדושה, המהווה תיקון לחטאו של אדם הראשון. נרחיב עוד, וכדלהלן.

הנה, כתב ה"זוהר הקדוש" ⁴⁸ :

"וּבְשִׁית מֵאָה שָׁנִין לְשִׁתִּיתָא, יִתְפַּתְחוּן תְּרַעֵי דְחֻכְמָתָא לְעִילָא, וּמִבּוּעֵי דְחֻכְמָתָא לְתַתָּא, וְיִתְתַּקֵּן עֲלֵמָא לְאֲעֵלָא בְּשִׁבְעָא,

כְּבַר נָשׁ, דְּמִתְתַּקֵּן בְּיוֹמָא שְׁתִּיתָא מְכֵי עָרַב שְׁמִשָּׁא, לְאֲעֵלָא בְּשִׁבְתָּא, אוֹף הָכֵי נְמִי.

וְסִימְנִיד ⁴⁹, 'בְּשִׁנַּת שֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה לְחַיֵּי נֹחַ, בְּחֻדְשׁ הַשְּׁנִי, בְּשִׁבְעָה עָשָׂר יוֹם לְחֻדְשׁ, בְּיוֹם הַזֶּה, נִבְקְעוּ כָּל מַעֲיֵנֹת תְּהוֹמוֹ רַבָּה וְאַרְבַּת הַשָּׁמַיִם נִפְתְּחוּ' ⁵⁰.

ויעויין בדברי הגה"ק בעל "בן לאשרי - ברכה משולשת" זיע"א ⁵¹ :

⁴⁷ בראשית, כז' - כב'.

⁴⁸ חלק א', דף קיז' ע"א.

⁴⁹ בראשית, ז' - יא'.

⁵⁰ ותרגום דבריו הקדושים:

וּבְשֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנִים לְאֶלְף הַשְּׁשִׁי, יִפְתְּחוּ שַׁעֲרֵי הַחֻכְמָה לְמַעְלָה, וּמַעֲיֵנוֹת שֶׁל חֻכְמָה לְמַטָּה, וְיִתְתַּקֵּן הָעוֹלָם לְהַכְנִס לְשִׁבְעֵי,

כְּמוֹ בֶן אָדָם שֶׁמִּתְקַן בְּיוֹם שֵׁשִׁי מִכְּשִׁמְעָרִיב הַשָּׁמַשׁ, לְהַכְנִס לְשִׁבְתָּא,

אִף כִּךְ גַּם.

וְסִימְנִיד לְדַבָּר (בראשית, ז' - יא'), 'בְּשִׁנַּת שֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה לְחַיֵּי נֹחַ ... נִבְקְעוּ כָּל מַעֲיֵנוֹת תְּהוֹמוֹ רַבָּה'.

"ידוע, שבזוהר הקדוש⁵², החמיר מאוד בעוון המר הזה,
אבל, הצדיקים אמרו⁵³, שמשנת תר' ואילך, מועיל תשובה גם על זה.
וזה הרמז בדברי הזוהר הקדוש הנ"ל⁵⁴, 'וּבְשִׁית מְאָה שָׁנִין לְשִׁתִּיתָא, יִתְפַּתְחוּן
תְּרַעֵי דְחֻמְתָּא לְעִילָא',
דפגם זה, בא מן המוח,
וכל זמן דלא היו פתוחות שערי החכמה, לא היה אפשר לתקן.
ומובן, דכשהתיקון על ידי החכמה, העיקר הוא להעמיק בחכמת תורתינו
הקדושה.
וזהו שאמר⁵⁵, 'וְהָיָה - שמחה,
שמפקח את הדעת, לתורתינו הקדושה.
כאומרם ז"ל⁵⁶, קודם הלימוד מילתא דבדיחותא, ובדחי רבנן".
ועל פי זה, ביאר רבינו זיע"א, את מאמר הכתוב בפרשת "כי תצא"⁵⁷, "וְהָיָה
לְפָנֹת עָרֵב יֶרְחָץ בְּמַיִם, וְכָבֵא הַשֶּׁמֶשׁ יָבֵא אֶל תוֹךְ הַמַּחֲנֶה":
" וְהָיָה לְפָנֹתַי - על ידי זה, נעקרה ונפנה הקליפה, שעשקו הטיפות לניצוצות
הקדושה.

⁵¹ בפרשתן, עמוד קיג'.

⁵² חלק א', דף סב' ע"א.

חלק א', דף ריט' ע"ב.

⁵³ "חידושי הרי"ם" על התורה, (ערך קדושה).

⁵⁴ חלק א', דף קיז' ע"א.

⁵⁵ בראשית רבה, פרשה מב', ד'.

⁵⁶ פסיקתא זוטרותא (פרשת "ואתחנן", דף יא' ע"ב, ד"ה "והיה כי יביאך". פרשת "כי תבוא", דף מז' ע"א, ד"ה "והיה").

⁵⁶ שבת, ל' ע"ב.

⁵⁷ דברים, כג' - יב'.

לְפָנוֹת עֲרָבִי - וְהִיא הַנְּקֵרָאֵת גַּם כֵּן 'עֲרָבִי',
כמבואר בבראשית רבה ⁵⁸, על מאמר הכתוב ⁵⁹, 'וַיְהִי עֲרָבִי' - אלו מעשיהן של
רשעים,
וכלשון המשנה ⁶⁰, העובר עבירה אחת, קונה לו קטיגור אחד.
והיות וזאת הקליפה נקראת 'יִלְלָה', נתבטלה על ידי שמחה של מצווה.
'יִרְחֹץ בַּמַּיִם' - היינו, ירחץ את הפגמים, במים טהורים של תורתנו הקדושה,
כמבואר בתענית ^{61 62}, דתורתנו הקדושה נמשלה למים.
'וְכָבֵא' - הוא בגימטריא כ"ו, שהוא שם הקדוש הוי"ה, שהוא אב החכמה,
והיינו, שעל ידי חכמת התורה שלמד, יתוקן כל הפגמים שפגם, בשם הקדוש
הוי"ה.
'הַשְּׁמָשִׁי' - הוא בגימטריא תל"ס ה',
שעל ידי זה, השכינה הקדושה שהיא ה' תתאה ⁶³, תתרומם עם הניצוצות
הקדושות.
'יָבֵא אֶל תּוֹךְ הַמַּחְנֶה' - היינו, מחנה הקדושה,
להתפאר קדם מלכא, חמי, בְּמַאי בְּרָא אֶתִינָא לְקַמְדָּ ⁶⁴.

⁵⁸ פרשה ג', ח'.

⁵⁹ בראשית, א' - ה'.

⁶⁰ אבות, פ"ד מי"א.

⁶¹ ז' ע"א.

⁶² בבא קמא, יז' ע"א.

בבא קמא, פב' ע"א.

עבודה זרה, ה' ע"ב.

⁶³ "זוהר הקדוש", (חלק א', דף צג' ע"א).

⁶⁴ "זוהר הקדוש", (חלק ג', דף יג' ע"א).

ובסוף דבריו, כתב רבינו זיע"א:

"ייהי רצון, שיסכים ה' לזה,

ואם לא, חלילה וחס, אני מבטל כל החידוש, ויהא כלא כתוב".

והנה, על מאמר הכתוב ⁶⁵, "בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים, אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ", כתב הגה"ק רבינו חיים סינאוני זיע"א ⁶⁶:

שנוטריקון המילה "בְּרֵאשִׁית", היא, אותיות "שָׁב-יִרְאֵת",

והנה, המילה "יִרְאֵת", עולה בגימטריא 611,

וכמו כן, המילה "תִּוְרָה", עולה בגימטריא 611.

ללמדך, שהרוצה לשוב בתשובה שלימה על חטאיו, ולהיות ירא שמיים,

צריך לעסוק בתורה הקדושה, אשר היא מכפרת על כל עוונותיו.

ובטעם הדבר, שגדול כוח התורה משאר המצוות, להכניע את היצר הרע, כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א ⁶⁷:

"דע, כי בשעה שאכל אדם הראשון מעץ הדעת, נהנו כל אבריו, חוץ מן הקנה,

לפי שלא דיבר בעת האוכל.

אבל, חוה אמנו, דברה בעת אכילתה ⁶⁸, ופגמה אפילו הקנה שלה.

ואפשר, אני אומר -

⁶⁵ בראשית, א' - א'.

⁶⁶ בספרו הקדוש "עטרת תפארת" (בראשית, א' - א').

⁶⁷ בספרו הקדוש "דברים אחדים", דרוש יג',

וכמו כן, בספרו הקדוש "דבש לפי", מערכת ש', אות ו'.

⁶⁸ שאמרה לאדם הראשון לאכול,

וכמאמר הכתוב (בראשית, ג' - יז):

"וְלָאָדָם אָמַר, כִּי שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתְּךָ, וְתָאֵכַל מִן הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ, לֵאמֹר, לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ, אֲרוּרָה הָאֲדָמָה בְּעֵבְרֶךָ, בְּעֵצָבֹן תֹּאכְלֶנָּה, כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ."

כי למה הנשים אינם בכלל לימוד התורה, כיוון שהקנה שלהם חס ושלום פגום, כידוע מדבריו ז"ל.

אבל האנשים, אשר לפני הש"ס הם נגשים, נאה ויאה להו לימוד התורה, כי הקנה שלהם אינו פגום".

וביאר בזה מהר"י קורין זיע"א⁶⁹, רבו של הגה"ק רבי חיים סינואני זיע"א:

דהנה, אמרו רבותינו ז"ל⁷⁰, "אם פגע בך מנוול זה, משכהו לבית המדרש",

והנה, "מנוול", עולה בגימטריא 132,

והיצר הרע, אשר הוא "סמאל", עולה בגימטריא 132 - עם הכולל.

ללמדך, שהיות והאדם שייך בדברי התורה הקדושה, מחמת שלא פגם את הקנה שלו,

ממילא, כאשר יפגע בו ה"מנוול" שהוא היצר הרע, התיקון היחיד שיש לעשות עמו, הוא, למושכו לבית המדרש -

על ידי עסק התורה הקדושה, בקדושתה ובטהרתה.

ובעומק העניין, כתב הגה"ק בעל "אגלי טל" זיע"א⁷¹, משמו של אביו הגה"ק בעל "אגודת אזוב" זיע"א:

שעל חטאים של שז"ל ו-פגם הברית, אין מועילה תשובה רגילה.

שכן, תשובה על חטאים רגילים, נעשית על ידי ליבו של האדם,

וכמאמר הכתוב⁷², "הַשְּׁמִן לֵב הָעַם הַזֶּה, וְאַזְנֵי הַכֶּבֶד, וְעֵינָיו הִשְׁעוּ, פֶּן יִרְאֶה בְּעֵינָיו, וּבְאַזְנוֹ יִשְׁמָע, וּלְבָבוֹ יִבִּין, וְשָׁב וּרְפָא לוֹ".

ומה שאין כן, בעניין חטאים של שז"ל ו-פגם הברית,

⁶⁹ בספרו הקדוש "מחמדי שמים", ח"ב, עמודים שכו'-שכז'.

⁷⁰ קידושין, ל"ע"ב.

⁷¹ בהקדמתו לספרו.

⁷² ישעיה, ו' - י'.

הבאים מן קלקול המוח, ואינם תלויים בקלקול הלב.

ולפיכך, התיקון לחטאים אלו, נעשה, אך ורק על ידי יגיעת המוח - של לימוד התורה הקדושה, ובכך מתקיימת טהרתו.

ומעתה, נשכיל ונבין, את דבריו הקדושים של אדונינו הרמב"ם זיע"א ⁷³ :

"גְדוּלָה מְכַל זֹאת אָמְרוּ, יִפְנֶה עַצְמוֹ וּמַחְשָׁבָתוֹ לְדַבְּרֵי תוֹרָה, וְיִרְחִיב דַּעְתּוֹ בְּחִקְמָה,

שְׂאִין מַחְשָׁבַת עֲרִיּוֹת מִתְגַּבְּרֶת, אֶלָּא, בְּלֵב פָּנוּי מִן הַחִקְמָה".

והנה, ידועים ומפורסמים, דברי רבותינו זיע"א, בגודל מעלת לימוד המשניות, כתיקון לפגם הברית. וכדלהלן :

א. כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א ⁷⁴ :

"יזהר לקבוע לימודו בלילה, במשניות או בזוהר, או שניהם כאחד טובים.

מְשָׁנָה, אוֹתִיּוֹת נְשָׁמָה.

וכשקורא סדר זרעים - יכווין לתקן אשר פגם במאכלות אסורות, ובברכות לבטלה, וכיוצא.

וכשקורא סדר מועד - יכווין לתקן אשר חטא בחילול שבת וימים טובים.

וכשקורא סדר נשים - יכווין לתקן מה שפגם בעריות, ובשבועות ונדרים.

וכשקורא סדר נזיקין - יכווין לתקן מה שחטא ל-ה', במה שהזיק לחבירו, כי ההזיק עצמו בעי לשלומי.

וכשקורא סדר קודשים - יכווין לתקן נשמתו הקדושה אשר הוציאה לחולין, ואשר לא נזהר בשחיטה ובדיקה, ולחיוב כרת, ולתפילות בלא כוונה.

וכשקורא סדר טהרות - יכווין לתקן מה שפגם בנידה וקרי ונטילת ידים".

ב. כתב הגה"ק רבינו חיים פלאגי זיע"א ⁷⁵ :

⁷³ פרק כב' מהלכות איסורי ביאה הלכה כא'.

⁷⁴ בספרו הקדוש "מורה באצבע" (סימן ב', אותיות מ'-מא').

⁷⁵ בספרו הקדוש "תוכחת חיים" (פרשת "שמות").

"וסמא דכולא, היא התורה ⁷⁶,

שלומד האדם בחיים חיותו, יום ולילה לא ישבות, ובפרט קודם שכיבה וכו'.

ומה גם, אם לומד מְשָׁנָה, אותיות נְשָׁמָה,

כי בזה מוציא לאור, כל הנשמות שנישבו בתוך עמקי הקליפות.

ונראה טעם פשוט לזה -

כי כיוון שהתורה נקראת ברית, כמו שדרשו רבותינו ז"ל ⁷⁷, על הפסוק ⁷⁸, 'אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה וכו',

אם כן, מהאי טעמא גופיה, התורה מכפרת על עוון פגם הברית.

וגם אם נתחייב מיתה על ידי חטא זה, התורה נותנת לו חיים,

כי גדולה תורה, שהיא נותנת חיים לעושיה, בעולם הזה ובעולם הבא ⁷⁹,

שנאמר ⁸⁰, 'כִּי חַיִּים הֵם לְמַצְאֵיהֶם, וְלִכְל בְּשָׂרוֹ מֵרָפָא'."

עוד מצינו בגודל מעלת לימוד המשניות, לדרשתם של רבותינו ז"ל, על מאמר הכתוב ⁸¹, "גַּם כִּי יִתְּנוּ בְּגוֹיִם, עֵתָה אֶקְבָּצֶם, וְיִחַלּוּ מֵעַט, מִמַּשָּׂא מִלֶּךְ שָׂרִים":

"אי תנו כולהו, עתה אקבצם" ⁸²,

"אִין כָּל הַגְּלִיּוֹת הִלְלוּ מִתְּפִנְסוֹת, אֶלְא בְּזָכוֹת מְשָׁנִיּוֹת" ⁸³.

⁷⁶ היינו:

שהרפואה לכל חטאיו של האדם, היא באמצעות לימוד התורה הקדושה.

⁷⁷ שבת, לג' ע"א.

⁷⁸ ירמיה, לג' - כה'.

⁷⁹ אבות, פ"ו מ"ז.

⁸⁰ משלי, ד' - כב'.

⁸¹ הושע, ח' - י'.

⁸² בבא בתרא, ח' ע"א.

⁸³ ויקרא רבה, פרשה ז', ג'.

והנה, המילים "תיקון רפח' ניצוצין ופגם הברית, נעשה על ידי לימוד משנה",
עולים בגימטריא למניין 2940,
וכמניין המילים הנאמרים במאמר הכתוב ⁸⁴, "כִּי חִלְצַתָּ נַפְשִׁי מִמָּוֶת, אֶת עֵינַי מִן
דְּמָעָה, אֶת רַגְלִי מִדְּחִי",
ללמדך, שעל ידי לימוד המשניות, זוכה האדם להציל את נפשו ונשמתו מן המוות
של היצר הרע, המבקש להכשילו ולהמיתו.
ועוד נראה לבאר בזה, דהנה, המילים "לימוד תורה שבעל פה, מועיל לשמירת
העיניים ולתיקון פגם הברית", עולים בגימטריא למניין 3861,
וכמניין המילים הנאמרים במאמר הכתוב ⁸⁵, "וְהָיָה הַנְּשֹׂאֵר בְּצִיּוֹן, וְהַנּוֹתָר
בִּירוּשָׁלַם, קְדוֹשׁ יֵאמָר לוֹ, כָּל הַכְּתוּב לְחַיִּים בִּירוּשָׁלַם",
ללמדך, שעל ידי לימוד התורה שבעל פה, זוכה האדם להתקדש ולהיטהר, ולחיי
נצח,
ובפרט, שהמילה "ציון", עולה בגימטריא כמניין "יוסף",
שהוא כנגד יוסף הצדיק ע"ה, שהיה ראש וראשון למידת ה"יסוד".
ד. ידועים ומפורסמים, דברי רבותינו ז"ל ⁸⁶, על מאמר הכתוב ⁸⁷, "אֵלֶּה
תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, בְּהַבְרָאָם, בְּיוֹם עֲשׂוֹת הַהָאֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם":
"אל תקרי 'בְּהַבְרָאָם', אלא בה"י בְּרָאָם".
וביאר בזה, הגה"ק רבינו משה אלשיך זיע"א - "האלשיך הקדוש" ⁸⁸ :

⁸⁴ תהילים, קטז' - ח'.

⁸⁵ ישעיה, ד' - ג'.

⁸⁶ מנחות, כט' ע"ב.

⁸⁷ בראשית, ב' - ד'.

⁸⁸ ויקרא, כג' - לג'.

דהנה, על מאמר הכתוב ⁸⁹, "בַּסֶּכֶת תֵּשְׁבוּ שְׁבַעַת יָמִים, כָּל הָאֶזְרַח בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בַּסֶּכֶת", דרשו רבותינו ז"ל ⁹⁰, "אמרה תורה, כל שבעת הימים צא מדירת קבע, ושב בדירת עראי".

והיינו, שצריך האדם לָשִׁים אל מול עיניו, את מאמר דוד הע"ה ⁹¹, "יָמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בְּהֵם שְׁבָעִים שָׁנָה",

שכל חייו, הינם חיי עראי, אשר סופם לבוא אל קיצם,

ועל כן, בחג הסוכות, עליו לצאת מדירת קבע, אל דירת העראי.

ומטעם כך, ברא הבורא ית"ש את עולמו, באות ה' -

שכן, באות ה', נרמזים הדינים של דפנות הסוכה ⁹², אשר שיעורה הוא ב' דפנות והשלישית אפילו בטפח ⁹³,

וזאת, בכדי ללמד לאדם, שכל התכלית של העולם הזה, הינו "עולם עראי" המתבטא בחיים של "מידת הענווה".

ומעתה, נשכיל ונבין, את דברי רבותינו ז"ל ⁹⁴, על מאמר הכתוב ⁹⁵, "אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, בְּהַבְרָאָם, בְּיוֹם עֲשׂוֹת יְהוָה אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם":

"אֵל תִּקְרָא 'בְּהַבְרָאָם', אֵלֶּה בְּאֲבָרְהֶם,

בְּאֲבָרְהֶם מִתְקִיִּים עֲלֵמָא",

⁸⁹ ויקרא, כג' - מב'.

⁹⁰ סוכה, ב' ע"א.

⁹¹ תהילים, צ' - י'.

⁹² היינו:

צורת האות ר' שבאות ה', מרמזת על ב' דפנות,

והאות י' אשר בתחתית האות ה', מרמזת על הדופן השלישית, ששיעורה אפילו בטפח.

⁹³ סוכה, ו' ע"ב.

⁹⁴ "זוהר הקדוש", (פרשת "לך לך", דף פו' ע"ב).

⁹⁵ בראשית, ב' - ד'.

שכן, בהיות אברהם אע"ה חי חיי עראי, של שלימות "מידת הענווה", וכמאמר הכתוב ⁹⁶, "וְאֵלֶיךָ עָפְרוּ וְאָפְרוּ", הוא אינו יכול לקחת מאומה מבני אדם שאינם מהוגנים, אשר כל חפצם ומהותם הוא "כְּחַי וְעַצְם יָדַי" ⁹⁷.

ומחמת קדושתו זו, מתקיים כל העולם כולו!

ועל כן, האות ה', המלמדת על עניין העראיות ומידת הענווה, יש בה את כוח ההולדה, וכפי שמצינו אצל אברהם אע"ה ⁹⁸, ואצל שרה אמנו ע"ה ⁹⁹, שרק לאחר שְׁנִתְּוֹסְפָה להם האות ה' בשמם הם זכו לכוח המוליד.

ה. על מאמר הכתוב ¹⁰⁰, "נִבְהַל לַהוֹן, אִישׁ רַע עֵינִי, וְלֹא יֵדַע כִּי חָסֵר יְבִאֲנוּ", דרשו רבותינו ז"ל ¹⁰¹:

"נִבְהַל לַהוֹן, אִישׁ רַע עֵינִי - זֶה עֲפָרוֹן,

שְׁהַכְנִיס עֵינֵי רַע, בְּמִמוֹנוֹ שֶׁל צְדִיק.

וְלֹא יֵדַע כִּי חָסֵר יְבִאֲנוּ - שְׁחִסְרוֹתוֹ הַתּוֹרָה וְא"ו,

הַדָּא הוּא דְכָתִיב ¹⁰², וַיִּשְׁמַע אַבְרָהָם אֶל עֲפָרוֹן, וַיִּשְׁקַל אַבְרָהָם לְעֲפָרוֹן - עֲפָרוֹן כְּתִיב חָסֵר וְא"ו" ¹⁰³.

⁹⁶ בראשית, יח' - כז'.

⁹⁷ דברים, ח' - יז'.

⁹⁸ בראשית, יז' - ה'.

"וְלֹא יֵקְרָא עוֹד אֶת שְׁמֶךָ אַבְרָם, וְהָיָה שְׁמֶךָ אַבְרָהָם, כִּי אַב הַמּוֹן גּוֹיִם נִתְּתִיךָ".

⁹⁹ בראשית, יז', טו' - טז'.

"וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל אַבְרָהָם, שְׂרִי אֲשֶׁתְּךָ, לֹא תִקְרָא אֶת שְׁמֵהּ שְׂרִי, כִּי שָׂרָה שְׁמָהּ. וּבִרְכִיתִי אֶתְּךָ, וְגַם נִתְּתִי מִמֶּנָּה לְךָ בֵּן, וּבִרְכִיתִּיהָ, וְהָיְתָה לְגוֹיִם, מִלְכֵי עַמִּים מִמֶּנָּה יְהִי".

¹⁰⁰ משלי, כח' - כב'.

¹⁰¹ בראשית רבה, פרשה נח', ז'.

¹⁰² בראשית, כג' - טז'.

ובביאור ה"עין הרע", שהכניס עפרון החיתי לאברהם אע"ה, כתב ה"עץ יוסף":
 דהנה, על אברהם אע"ה, נאמר ¹⁰⁴, "וְאַבְרָם כָּבֵד מְאֹד, בְּמִקְנֵה בְּפֶסֶף וּבְזָהָב",
 ומשכך, עפרון החיתי, חמד את ממונו של אברהם אע"ה, לקחתו לעצמו,
 והוא הוא, עניין "עין הרע" שהיה בו.
 וכבר נתקשו רבותינו זיע"א ¹⁰⁵ :
 וכי מה בכך, שחיסרה התורה הקדושה מ-עפרון את האות ו' ?
 וכי הוא הרגיש בזה, שנתחסרה ממנו אות זו ?
 ויעויין עוד, במה שכתב רבינו "בעל הטורים" זיע"א ¹⁰⁶ :
 "לְעֶפְרָן - חסר, בגימטריא 'עין רע' ¹⁰⁷ .
 'עֶפְרָן' - עולה ת', כנגד ארבע מאות שקלים שלקח במערה".
 ובביאור סוד מניין "ארבע מאות", כתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א ¹⁰⁸, בהקדמתו
 להלכות על פרשת "בלק" בשנה ראשונה :

¹⁰³ עיין מה שכתב בזה ה"שפתי חכמים" (בראשית, כג' - טז', אות ק):

"ואף על גב, ד-יעקב ו-אהרן, גם כן חסרים וי"ו?"

מכל מקום, הואיל ו-עפרון מלא הוא בכל הפרשה,

אלא, זה חסר בלבד, אתי למדרש!

אבל, יעקב ו-אהרן, בכל מקום חסרים הם, ובמקום שהם מלאים - למדרש אתא".

¹⁰⁴ בראשית, יג' - ב'.

¹⁰⁵ כן התקשה גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א, בספרו הקדוש "חומת אנך" (בפרשת "חיי שרה", אות ג'),
 ובספרו הקדוש "פני דוד" (בפרשת "חיי שרה", אות כד').

וכן התקשה רבינו ה"כלי יקר" זיע"א.

¹⁰⁶ בראשית, כג' - טז'.

¹⁰⁷ היינו:

"עפרן" בכתיב חסר, עולה בגימטריא למניין 400,

וכמו כן, המילים "עין רע", עולים בגימטריא למניין זה.

"אמרו רבותינו ז"ל^{109 110}, 'חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום'.
וזה היא תקנת דוד הע"ה, על ידי מעשה שהיה,
שהיו מתים בכל יום מאה נפשות מישראל, ולא היו יודעים על מה ועל מה היו
מתים,
עד שחקר, והבין ברוח הקודש,
ותיקן לברך מאה ברכות בכל יום, וסר המוות¹¹¹.
ורמו לדבר¹¹², 'וַיִּנָּאם הַגָּבֵר הַקָּסָם עָלָי - בגימטריא מאה¹¹³.
ואמרו רבותינו ז"ל¹¹⁴ -
סָמַךְ לַמָּאָה בְּרֻכּוֹת מִן הַתּוֹרָה, בַּפְּסוּק¹¹⁵, 'וַיַּעַתָּה יִשְׂרָאֵל, מָה ה' אֱלֹהֶיךָ שְׂאֵל
מַעֲמָךְ, כִּי אִם לִירְאָה אֶת ה'',
אל תקרי 'מה', אלא מאה.
והן הן מאה ברכות, שהם ליראה את ה' ולאהבה אותו, ולזכרו תמיד, על ידי
המאה ברכות שמברך בכל יום.
ונראה לי בסייעתא דשמיא, הטעם שהועיל תיקון ק' ברכות, להכניע הסטרא
אחרא - דרגא דמותא, וסר המוות -
כי ידוע, דבסטרא אחרא, יש ת' כוחות,

¹⁰⁸ בספרו הקדוש "בן איש חי".

¹⁰⁹ מנחות, מג' ע"ב.

¹¹⁰ וכן נפסק להלכה בטור ובשו"ע (או"ח, סימן מו', סעיף ג').

¹¹¹ במדבר רבה, פרשה יח', כא'.

¹¹² שמואל ב', כג' - א'.

¹¹³ כן הוא במדרש הנ"ל.

¹¹⁴ כך הוא ביאור הגמרא, על פי שיטת רש"י הקדוש (מנחות, מג' ע"ב. ד"ה "מה ה' א-להיך").

¹¹⁵ דברים, י' - יב'.

בסוד ¹¹⁶, וַיִּשְׁבוּ הַמַּלְאָכִים אֶל יַעֲקֹב, לֵאמֹר, בָּאנוּ אֶל אַחִיךָ אֶל עֲשׂוֹ, וְגַם הִלְךָ
לְקַרְאֲתָךְ, וְאַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ.

והם מספר 'רע עין' ¹¹⁷ ...

והנה, במאה ברכות, יש מאה אזכרות ¹¹⁸,

וכל אזכרה, יש ארבע אותיות, הרי ת' אותיות ¹¹⁹.

לכך, במאה ברכות, בְּטֹל המוות של מאה אנשים, שכל גוף אחד מהם בנוי בארבע
יסודות ¹²⁰, שהם ת' יסודות אנשים - שהיו מתים בכל יום,

שזה נמשך, מן ת' כוחות סטרא אחרא, הרמוזים באות ת' של 'מות'."

עוד מצינו בעניין זה, לדבריו של רבינו בחיי זיע"א, על מאמר הכתוב בפרשת "לך
לך" ¹²¹, "וַיֵּאמֶר לְאַבְרָם, יָדַע תְּדַע כִּי גַר יִהְיֶה זְרַעְךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם, וְעַבְדוּם, וְעָנּוּ
אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה":

"טעם המספר הזה בגלות מצרים, לא נודע ...

אמנם, אם תדקדק, תמצא -

כי המספר הזה, נזכר ברוב המקומות אצל 'עין הרע',

¹¹⁶ בראשית, לב' - ז'.

¹¹⁷ העולים בגימטריא למניין ארבע מאות.

¹¹⁸ היינו:

בכל ברכה, יש פעם אחד שם הוי"ה ברוך הוא,

וממילא, במאה ברכות, יש מאה פעמים שם הוי"ה ברוך הוא.

¹¹⁹ היינו:

בכל שם הוי"ה ברוך הוא, יש ד' אותיות,

וממילא, במאה ברכות, יש ד' מאות תיבות משם הוי"ה ברוך הוא.

¹²⁰ היינו:

ד' יסודות, של עפר - מים - אש - רוח.

¹²¹ בראשית, טו' - יג'.

כי 'עין רע', מספרו ארבע מאות,
ואות תי"ו, תכלית כל האותיות,
וכן 'עין הרע', מְכַלָּה הכל.
ולפי שְׁנֵתוּסָף באברהם אות ה"א, שהיא מידת הדין,
לכך שלטה בו 'עין הרע', שהוא מכח הדין,
שנגזר על זרעו להשתעבד ארבע מאות שנה, כמספר 'עין הרע', לפי ששלטה בו
עינו של שטן.
וזהו שאמר 'יִדְעַ תִּדְעַ כִּי גַר יִהְיֶה זְרַעְדְךָ' -
כלומר, 'זרעך' הנוולד מבין שתי ההי"ן¹²², שהם מידת הדין, ושלטה בו 'עין
הרע', שהוא מכח הדין,
לכך, 'וְעַבְדוּם, וְעָנוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה'.
וכן תמצא בעפרון החתי, שהיה לו 'עין הרע',
וכן 'עפרן', בגימטריא 'עין רע'¹²³, כמו שהזכיר ארבע מאות¹²⁴.

¹²² היינו:

אות י', של שרי,

התחלקה ל-ב' אותיות ה',

אחת נתנה לה, ונקרא שרה,

ואחת נתנה ל-אברם, ונקרא אברהם.

¹²³ היינו:

מילת "עפרן", עולה בגימטריא למניין 400,

וכמו כן, מילת "עין רע", עולה בגימטריא למניין 400.

¹²⁴ היינו:

במה שאמר עפרון החיתי לאברהם אע"ה (בראשית, כג' - טו'), "אֲדֹנָי שְׁמַעֲנִי, אֲרֹץ אַרְבַּע מֵאוֹת שְׁקָל כֶּסֶף
ביני ובינך מה הוא, וְאֵת מִתְךָ קִבְרִי".

וכן תמצא בעשו, המתפרנס ממידתו של יצחק שהוא מידת הדין, שהיה לו 'עין רע',

ודרשו חז"ל¹²⁵, 'וְרוּחַ תְּשִׁימוּ בֵּין עֵדָר וּבֵין עֵדָר'¹²⁶ -

'למה אמר יעקב כן?

כדי לְהַשְׁבִּיעַ עֵינוּ שֶׁל אוֹתוֹ רָשָׁע,

וּכְתוּב בּוֹ¹²⁷, 'וְאַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ עָמוּ'.

ומצאתי בבראשית רבה¹²⁸, 'וְאָלוּ עֵינָיו, כְּעֵינֵי אֲנָשָׂא בְּקֶרְנָא דָּא' -

'זו מלכות אדום הרשעה, שהיא מכנסת עין הרע בממונו של אדם'.

ועל פי הקדמה זו, יעויין בדברי רבינו ה"כלי יקר" זיע"א בביאור על דברי "בעל הטורים" הנ"ל:

"ותדע עוד, כי 'רע עין', עולה למספר ד' מאות,

על כן, מצינו בארבע מקומות, מספר ד' מאות, אצל בעל 'עין רע' -

א. בעפרון, שהיה 'רע עין', על כן לקח ד' מאות שקל כסף.

ב. אצל אַחֵי יוֹסֵף, שהיה עינם רעה, באחיהם יוסף הצדיק, ונתקנאו בו עבור כתונת הפסים שעליו,

על ידי כן, נתגלגל הדבר וירדו למצרים, והיו ד' מאות שנה, בגירות ועינוי ועבדות.

ג. אצל עשיו, שרעה עינו באחיו יעקב, ונתקנא בו על הברכות אשר ברכו אביו,

כי על כן אמר יעקב¹²⁹, 'וְרוּחַ תְּשִׁימוּ בֵּין עֵדָר וּבֵין עֵדָר', כדי למלאות עינו של אותו רשע,

¹²⁵ בראשית רבה, פרשה עו', ח'.

¹²⁶ בראשית, לב' - ז'.

¹²⁷ בראשית, לב' - ז'.

¹²⁸ פרשה עו', ו'.

¹²⁹ בראשית, לב' - יז'.

על כן בא עשיו¹³⁰, 'וְאַרְבַּע מְאוֹת אִישׁ עִמּוֹ'.

י. נבל הכרמלי, היה איש פילי ורע עין, כנודע,

על כן, בא עליו דוד, עם ארבע מאות איש¹³¹, לשלם לו כמידתו".

ובביאור הקושיא דלעיל - מה אכפת לו לעפרון במה שנכתב חסר האות ו', כתב

רבינו ה"כלי יקר" זיע"א¹³²:

"וטעמו של דבר -

לפי שאמרו רבותינו ז"ל¹³³, 'כל הנותן פרוטה לעני, מתברך בשש ברכות'¹³⁴ וכו',

וכל מי שרעה עינו באחיו האביון, ואינו נותן לו כלום, אינו מתברך בשש ברכות

אלו.

על כן, חסרה וי"ו ד-עפרון,

¹³⁰ בראשית, לב' - ז'.

¹³¹ שמואל א', כה' - יג'.

¹³² בראשית, כג' - טז'.

¹³³ בבא בתרא, ט' ע"ב.

¹³⁴ שם בגמרא:

"הנותן פרוטה לעני, מתברך בשש ברכות,

דכתיב (ישעיה, נח' - ז'), 'הלווא פרס לרעב לחמך, ועניים מרודים תביא בית, כי תראה ערם וכסיתו'.

וכתיב (ישעיה, נח' - ח'), {היינו: על עושה כל צדקות אלו, נאמר} -

א. 'אז יבקע כשחר אורך',

ב. 'וארכתך מהרה תצמח',

ג. 'והלך לפניך צדקך',

ד. 'כבוד ה' יאסףך',

וכתיב (ישעיה, נח' - ט') -

ה. 'אז תקרא וה' יענה',

ו. 'תשוע ויאמר הנני'."

כי מצד שהיה 'רע עין', חֲסְרוּ מִמֶּנּוּ שֵׁשׁ בְּרֻכּוֹת אֵלוֹ.

ורבותינו ז"ל אמרו ¹³⁵ -

'אין נותנין כוס של ברכה, כי אם לטוב עין,

שנאמר ¹³⁶, 'טוב עין הוא בְּרָךְ',

אל תקרי 'יבורך', אלא 'יְבָרְךָ'.

ומכל מקום, מראה שניהם אמת, רצוני לומר הקרי והכתיב -

כי מי שהוא טוב עין, מברך לאחרים בעין יפה,

על כן, יבורך גם הוא, בשש ברכות, כהוראת וי"ו של יבורך, כי הוא כתיב מלא."

והיינו:

שהחיסרון שנתחסר עֶפְרֹן, בכך שהאות ו' נתחסרה משמו,

הוא עניין ה-ו' ברכות הנ"ל.

ועוד מצינו, בביאור קושיא זו, לדברי גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א ^{137 138} :

"וואפשר, ד-מי שהוא 'רע עין', מתקצרים חייו!

כדמצינו ב-נבל ¹³⁹, שמתוך שהיה פִּילִי נִתְחַיֵּב מִיָּתָהּ, שמתוך כך בא לזלזל בדוד

הע"ה ובעבדיו, וַיִּגְפָּהוּ ה'.

וגם כתבו ז"ל ¹⁴⁰, דלהיות ישראל צרי עין, נשתעבדו במצרים, וכמה הרגו מהם.

¹³⁵ סוטה, לח' ע"ב.

¹³⁶ משלי, כב' - ט'.

¹³⁷ בספרו הקדוש "פני דוד" (בפרשת "חיי שרה", אות כד').

¹³⁸ ועיין עוד בספרו הקדוש "חומת אנך" (בפרשת "חיי שרה", אותיות ג' ו-ו').

¹³⁹ שמואל א', פרק כה'.

¹⁴⁰ יעוין מה שכתב בזה רש"י הקדוש (שמות, ב' - יד'), על מאמר הכתוב, "וַיֹּאמֶר, מִי שְׂמַךְ לְאִישׁ שֶׁר וְשִׁפְט

עֲלֵינוּ, הִלְהַרְגֵנִי אִתָּהּ אִמֶּר - כְּאִשֶּׁר הִרְגַתְּ אֶת הַמִּצְרִי, וַיֵּרָא מִשָּׁה, וַיֹּאמֶר, אֲכַן נֹדַע הַדָּבָר":

וכלפי ¹⁴¹, ד-י'רְדָף צְדָקָה וְחֶסֶד, יִמָּצָא חַיִּים ¹⁴², המעלים עינינו מן הצדקה - כאילו עובד עבודה זרה ¹⁴³, ואינו חי לאורך ימים.

גם נודע, מה שכתב ב-זוהר הקדוש ¹⁴⁴, על פסוק ¹⁴⁵, 'וַיִּנְתְּנֶם לִי אוֹת אֲמַתִּי - סִימָנָא דְחַיִּי הִיא בְּעֵצַת מְנִיָּהּ, ואות ו' סִימָנָא דְחַיִּי, עיין שם באורך ¹⁴⁶ י'.
ולפי זה, ביאר רבינו זיע"א:

דהנה, עפרון החיתי, היה אדם "נָבֵל",

"אֶכֶן נֹדַע הַדְּבָר' ... ומדרשו, נודע לי הדבר שהייתי תמה עליו, מה חטאו ישראל מכל שבעים אומות להיות נרדים בעבודת פרך,

אבל, רואה אני, שהם ראויים לכך!".

¹⁴¹ היינו:

ומכיוון.

¹⁴² משלי, כא' - כא'.

¹⁴³ לשון זה, הובא בתוספתא למסכת "פאה" (פ"ד ה"כ).

ובתלמוד בבלי (כתובות, סח' ע"א. בבא בתרא, י' ע"א), בלשון "עבודת כוכבים".

¹⁴⁴ חלק א', דף רמא' ע"ב.

¹⁴⁵ יהושע, ב' - יב'.

¹⁴⁶ זה לשון ה"זוהר הקדוש" זיע"א:

"אֵלָא הֲכִי אוֹלִיפְנָא, הִיא בְּעֵצַת סִימָנָא דְחַיִּי, דְכָתִיב (יהושע, ב' - יב'), 'וְהִחַיִּיתֶם אֶת אָבִי וְגו',

וְאִמְרָה, סִימָנָא דְחַיִּי לֹא שְׂרַיָא, אֵלָא בְּאוֹת אֲמַת.

וּמֵאִי אִיהוּ 'אוֹת אֲמַת' (יהושע, ב' - יב')?

דָּא אַתּוּ, בְּגִין דְּבִיה שְׂרַיָן חַיִּין".

ותרגום דבריו הקדושים:

אֵלָא כֶּךָ לְמַדְנֵו, הִיא רְצָתָה סִימָן חַיִּים, שְׂכָתוּב (יהושע, ב' - יב'), 'וְהִחַיִּיתֶם אֶת אָבִי וְגו',

וְאִמְרָה, סִימָן חַיִּים אֵינוּ שׂוֹרָה, אֵלָא בְּאוֹת אֲמַת.

וּמֵהִי 'אוֹת אֲמַת' (יהושע, ב' - יב')?

זוֹ אוֹת ו', מִשּׁוּם שְׂבוּ שְׂרוּיָים חַיִּים.

והנה, לעיל, הובאה דרשת רבותינו ז"ל¹⁴⁷, על מאמר הכתוב¹⁴⁸, "נְבִיחַ לְהוֹן, אִישׁ רַע עֵינָו, וְלֹא יֵדַע כִּי חָסֵר בְּאָנּוֹ", שהוא בעניין "עפרון החיתי", והנה, האותיות של מילת "נְבִיחַ", הינם גם האותיות של מילת "נְבִיחָה". וכבר למדנו "בעל הטורים" זיע"א¹⁴⁹, שמילת "עֶפְרוֹן" בכתוב חסר, עולה במניינה לגימטריא של "רע עין". ואם כן, כאשר היה עפרון "רע עין", נגרע ממנו האות ו', אשר מסמלת את "אות החיים", ועל ידי כך, שלטה בו המיתה, ונעשה ל-"נְבִיחָה".

א. ב' גדרים, בעניין "עין הרע". מצינו, בדבריו של אדמו"ר הגה"ק רבינו אליהו אליעזר דסלר זיע"א, וכדלהלן:

א. האדם, גורם לעצמו, ומושך על עצמו "עין הרע".

"זה שעל ידו היה לחבירו צער של קנאה -

הוא גם כן נענש, ויכול להפסיד את עושרו"¹⁵⁰.

והיינו, שכאשר האדם, גורם צער לחבירו, הרי שהוא נענש על כך.

ב. כאשר האדם הוא "צר עין", וקשה לו לראות בשמחת חבירו - ומחכה ומצפה לראות ברעתו, אזי, הוא גורם לו "עין הרע".

"לפני הרבה שנים ביארנו, שפעולת עין הרע מושרשת, בעובדה שנפשות כל בני אדם קשורות ומעורות זו בזו,

וחייהם תלויים זה בזה בשורשם הרוחני,

ואם אחד מקנא בחברו, ועינו צרה בו -

¹⁴⁷ בראשית רבה, פרשה נח', ז'.

¹⁴⁸ משלי, כח' - כב'.

¹⁴⁹ כאשר הובא לעיל.

¹⁵⁰ "מכתב מאלהו", (חלק ג', עמודים 314-313).

היינו, שעצם מציאותו של חברו מטרידה אותו, והיה רוצה לראותו בכל רע ...
אז במידה וחיי חברו תלויים בו, כנ"ל, יתכן ויוכל לגרום על ידי זה למעט מחברו
שפע החיים,

וממילא, יהיה יותר עלול לנזקים ולאסון...

כי כל מי שרואה לחברו צרכים חיוניים, ויש בידו לעזור, ולא אכפת לו. הריהו
מכריז, שמציאותו של חברו אינה מעניינת אותו, היא מיותרת בשבילו ...

הרי זה צרות עין, וזלזול בחייו, הגובלים עם שפיכת דמים" ¹⁵¹.

ז. ממשלתו של פרעה, היתה נעוצה בבחינת "עין הרע", וכפי שיתבאר להלן.

א. כאשר התייצב יעקב אע"ה לפני פרעה, שאלו פרעה ¹⁵²: "כִּפְמָה יָמִי שְׁנֵי
חִיָּדִי",

וביאר זה רבותינו זיע"א ¹⁵³, שפרעה הרשע, רצה להכניס עין הרע ביעקב
אע"ה.

ב. כאשר רצו בני ישראל לצאת ממצרים, אמר פרעה הרשע למשה רע"ה ¹⁵⁴,
"רְאוּ כִּי רָעָה נִגְדַּד פְּנֵיכֶם",

ואף בעניין זה, רצה פרעה, להשתמש בעינו הרעה, כנגד בני ישראל.

ג. במדרש ¹⁵⁵, מצינו מעשה בפרעה ובעוג מלך הבשן:

"בְּשַׁעָה שֶׁנִּכְנַס יַעֲקֹב אֶצְל פְּרֹעֶה לְבָרֶךְ אוֹתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר ¹⁵⁶, 'וַיְבָרֶךְ יַעֲקֹב אֶת פְּרֹעֶה',
הָיָה עוֹג יוֹשֵׁב שָׁם,

¹⁵¹ "מכתב מאליהו", (חלק ד', עמודים 4-5).

¹⁵² בראשית, מז' - ח'.

¹⁵³ כן כתב הגה"ק בעל "כתב סופר" זיע"א.

וכן כתב הגה"ק בעל "אילת השחר" זיע"א.

¹⁵⁴ שמות, י' - י'.

¹⁵⁵ דברים רבה, פרשה א', כה'.

¹⁵⁶ בראשית, מז' - ז'.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, אָמַר לוֹ פְּרָעָה לְעוֹג: לֹא כָךְ הֵייתָ אוֹמֵר, אֲבָרְהָם פְּרָדָה עֶקְרָה הוּא וְאֵינּוּ מוֹלִיד?

הָרִי בֶן בְּנוֹ וְשִׁבְעִים נֶפֶשׁ מִיִּרְכּוֹ?

אוֹתָהּ שָׁעָה הִתְחִיל עוֹג מְכַנֵּס עֵין רָעָה עֲלֶיהָ!

אָמַר לוֹ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: אֵי רָשָׁע, מָה אַתָּה מְכַנֵּס עֵין רָעָה בְּבִנִי?

תַּמָּס עֵינּוֹ שֶׁל אוֹתוֹ הָאִישׁ, עֲתִיד אוֹתוֹ הָאִישׁ לִפְלֵ בְּדָרְוִי.

והנה, על מאמר שלמה הע"ה ¹⁵⁷, "אֵי לָךְ אֶרֶץ שְׁמֵלֶכֶךְ נָעַר - וְשָׂרִיךְ בַּבְּקָר יֹאכְלוּ", כתב ה"אלשיך הקדוש" זיע"א:

"כִּי ידוע, כִּי אִשֶׁר יִשְׁתַּעֲבַד לִיצְרוֹ הָרַע, יִקְרָא מִשׁוֹעֲבַד, כַּמִּשְׁרֵת וְעַבַּד לוֹ,

אֵךְ אִשֶׁר יִשְׁתַּעֲבַד לִיצְרוֹ הַטּוֹב, עוֹשֶׂה רְצוֹנוֹ תַּמִּיד -

הוּא יִקְרָא בֶן חוֹרִין, וְלֹא מִשׁוֹעֲבַד ...

והעניין, ללמד דעת את השר ומנהיג את העם, כי בו תלויה תרבות טובה או רעה,

כי אשר הוא שלם, ידריכם לעשות עיקר מהנוגע אל הנפש,

וההפך, בבלתי שלם, שילמדם לעשות עיקר מענייני הגוף.

וזה יאמר 'אֵי לָךְ אֶרֶץ שְׁמֵלֶכֶךְ נָעַר', מִשׁוֹעֲבַד אֵל זוֹלָתוֹ,

הוּא הִיצַר הָרַע, שֶׁנַּעֲשֶׂה בַעַל הַבַּיִת, מְשִׁתָּרַר עֲלָיו, וּמְלַכֶּךְ לוֹ כְּנַעַר מִשְׁרֵת.

ומאליו יובן כי על היצר הרע ידבר, כי המשרת את יצרו הטוב בן חורין יקרא".

וממילא אם כן:

כֹּאשֶׁר פְּרָעָה הָרַשָׁע, אִשֶׁר מִמִּשְׁלַתּוֹ הֵיטָה בְּבַחֲיַנֵּת ¹⁵⁸, "אֶרֶץ שְׁמֵלֶכֶךְ נָעַר", שֶׁלֹּט

בְּאֶרֶץ מְצָרִים שֶׁלֹּטוֹן לֵלֵא מְצָרִים,

אִזִּי, כֹּל מֵהוֹת שֶׁלֹּטוֹנוֹ וְהִנְהַגְתּוֹ, הֵיוּ בְּבַחֲיַנֵּת "עֵין רָעָה",

¹⁵⁷ קהלת, י' - טז'.

¹⁵⁸ קהלת, י' - טז'.

וכל נתוניו, הושרשו במידה מגונה זו.

ובפרט, שידוע ומפורסם הדבר, שפְּרָעָה, הוא יצר הרע בעצמותו, אזי, כל מהותו ותכליתו, היתה להכניעם ולהכשילם בעניין זה,

וכפי שכתב אדונינו הרמב"ם זיע"א, לבנו רבינו אברהם זיע"א ¹⁵⁹ :

"וַיֵּשׁ לְךָ בְּנֵי לְדַעַת, כִּי פְרָעָה מְלַךְ מִצְרַיִם, הוּא יֵצֵר הָרַע בְּאַמֶּת ...

וּמִשָּׁה רַבְּנָנוּ עָלְיוּ הַשָּׁלוֹם, הוּא הַשֶּׁכֶל הָאֱלֹהִי ...

וְיִדְעֶתָ, כִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, הֵם אֲשֶׁר שָׁלַט בָּהֶם פְּרָעָה הַרְשָׁע, וְעַבְדוּהוּ בְּעַבְדוֹת פְּרָךְ".

והנה, כאשר הושרשה מידה זו בעם ישראל, בהיותם בארץ מצרים תחת ממשלתו של פרעה, הם הגיעו לידי איסור לשון הרע ופגם הברית. וכדלהלן :

א. כתב הגה"ק רבינו רפאל משה אלבאז זיע"א ¹⁶⁰ :

"אמרו רבותינו ז"ל, כי הפוגם ברית הלשון, סופו לפגום גם ברית המעור,

וזוהו 'לא יחל דברוי' ¹⁶¹, פירוש - לא יחל דיבורו לפגום ברית הלשון, כי סופו לעשות מעשה,

'כָּכֵל הַיֵּצֵא מִפִּי יַעֲשֶׂה' - בפועל.

ונראה לעניות דעתי -

כי בא הרמז, בפסוק 'ומה יתרון לבעל הלשון' ¹⁶², שמדבר על בעלי לשון הרע,

¹⁵⁹ ב"אגרת המוסר".

¹⁶⁰ בספרו הקדוש "עדן מקדם", (אות למד, ערך לשון הרע, עמודים קצד'-קצה').

¹⁶¹ במדבר, ל' - ג':

"איש כי ידר נדר ליהוה, או השבע שבועה, לאסר אסר על נפשו, לא יחל דברו, ככל היצא מפיו יעשה".

¹⁶² בקהלת (י' - א'), נאמר:

"אם ישך הנחש בלוא לחש, ואין יתרון לבעל הלשון".

והנה, במסכת ערכין (טז' ע"ב), וב"ילקוט שמעוני" (קהלת, רמז תתקפט'), דרשו רבותינו ז"ל:

"ריש לקיש אמר, לעתיד לבא מתקבצין כל החיות אצל הנחש, ואומרים לו -

מה יתרון לבעל הלשון, ראשי תיבות, 'מילה',

שסופו, גם אות ברית מילה."

ב. ראש וראשון למספרי לשון הרע, היה נחש הקדמון, שִׁחְטָא והחטיא את אדם וחווה עמו, וכמו שמצינו לדרשת רבותינו ז"ל¹⁶³, על מאמר הכתוב¹⁶⁴, "כי ידע אלהים, כי ביום אכלכם ממנו ונפקחו עיניכם, והייתם כאלהים ידעי טוב ורע":

"רבי יהושע דסקנין בשם רבי לוי, אמר -

התחיל אומר דלטוריא על בוראו!

אמר, מאילן הזה אכל, וברא העולם,

והוא אומר לכם לא תאכלו ממנו, שלא תבראו עולמות אחרים,

דכל אינש ואינש, סני בר אמנתיה".

ומדברי לשון הרע הללו, שמקורם התחיל בכוח הגאווה שהיה בו בנחש, הגיע פגם הדעת לעולם.

ג. על מאמר הכתוב¹⁶⁵, "ויאמר, מי שִׁמְדָּ לְאִישׁ שֶׁר וְשִׁפְטָ עָלֵינוּ, הִלְהַרְגְנִי אַתָּה אִמֶּר כְּאִשֶׁר הִרְגִּיתָ אֶת הַמִּצְרִי, וַיִּרָא מֹשֶׁה, וַיֹּאמֶר, אֶכֶן נֹדַע הַדְּבָר", כתב רש"י הקדוש:

ארי דורס ואוכל, זאב טורף ואוכל,

אתה, מה הנאה יש לך?

אומר להם, ומה יתרון לבעל הלשון?!

ומפני מה אתה נושך באבר אחד, וכל האברים מרגישים?

אומר להם, ולי מה אתם שואלים?!

אמר: לבעל הלשון, שהוא עומד כאן, והורג ברומי!".

¹⁶³ בראשית רבה, פרשה יט', ד'.

¹⁶⁴ בראשית, ג' - ה'.

¹⁶⁵ שמות, ב' - יד'.

" וַיִּיכָר מֹשֶׁה - כפשוטו. ומדרשו, דאג לו על שראה בישראל רשעים דילטורין,

אמר, מעתה, שמא אינם ראויין להיגאל.

'אֲכֹן נוֹדַע הַדְּבָר' - כמשמעו. ומדרשו, נודע לי הדבר שהייתי תמה עליו, מה חטאו ישראל מכל שבעים אומות להיות נרדים בעבודת פרך,

אבל, רואה אני, שהם ראויים לכך".

והיינו:

שבמאמר זה, לְמַדְּנוּ מִשֶּׁה רַע"ה, שטעם קושי השיעבוד שהיה במצרים, הוא מחמת דברי הלשון הרע, שהיו אצל בני ישראל.

ד. כאשר סרה מעם ישראל עורלת הלב, ובאה אליהם מידת הענווה, הם הפסיקו מלדבר דברי איסור ולשון הרע, וכמאמר רבותינו ז"ל¹⁶⁶:

"רַב הוֹנָא אָמַר בְּשֵׁם בַּר קַפְרָא -

בְּשָׁבִיל אַרְבַּעָה דְּבָרִים נִגְאַלוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם: שְׁלָא שָׁנוּ אֶת שְׁמֵם".

ח. בעניין תיקון חטאו של אדם הראשון, מצינו בדברי רבותינו זיע"א:

א. ידועים דברי ה"זוהר הקדוש" בכמה וכמה מקומות¹⁶⁷, שהיו האבות הקדושים, צריכים לעבור בירור אחר בירור, בכדי להסיר מהם את הזוהמא, ובכדי להביא לעולם יב' שבטי י-ה, וזה לשון קודשו ב"תיקוני הזוהר"¹⁶⁸:

"וַיִּדָּא הָוָה חֲטָא דְחִנּוּהָ, דְהִטִּיל בָּהּ נְחֹשׁ זוּהַמָּא, דְאִיהוּ עוֹפְרָת דְאֶתְעָרַב בְּטַפָּה (נוסחאות אחרות: בכספא) חוֹרָא כְסָפָא מְזוּקָק.

וְלֹא אֶתְדַכֵּי זוּהַמָּא מְנִיָּה, עַד דְאֶתָּא אַבְרָהָם וְעָאֵל בְּנוֹרָא, וְאֶתְלַבֵּן כְּסָפָא,

וְנִפְיֵק עוֹפְרָת לְבָר, דְאִיהוּ יִשְׁמַעְאֵל.

¹⁶⁶ ויקרא רבה, פרשה לב, ה'.

¹⁶⁷ חלק א', דף נב' ע"ב.

חלק ג', דף קיא' ע"ב.

¹⁶⁸ תיקון ע', דף קכח' ע"ב.

וְאֶתְמַר, בְּאָדָם, מוֹשֵׁךְ בְּעַרְלָתוֹ הָוָה,
אֶתְעַרְב עֲרֻבוֹבָא בְּדַהֲבָא, אֶצְטְרִיף בְּיַצְחָק,
וְאֶפִּיק זֹהֲמָא לְבָר, וְדָא עֲשׂו.
בְּיַעֲקֹב נָח, וְאֶשְׁתַּרְשׁ, וְאֶפִּיק תּוֹלְדִין,
וְאֶתְרַבִּי עַץ הַחַיִּים בְּעַנְפּוֹי וְשָׁרְשׁוֹי¹⁶⁹.

והנה, על פי זה, אפשר לבאר כמין חומר, את מאמר רבותינו ז"ל¹⁷⁰ :
"שופריה דיעקב אבינו, מעין שופריה דאדם הראשון",

¹⁶⁹ ותרגום דברי הקדושים, על פי ביאור "מתוק מדבש" - להגה"ק רבינו דניאל פריש זיע"א:

וכעין זה, היה חטאה של חוה, שהטיל בה הנחש זוהמא, שהיא דומה לעופרת, שנתערבה בטיפה לבנה של זרע קודש של אדם הראשון,
שהיה נקי כמו כסף מזוקק, ואז נדבקה זוהמת הנחש גם באדם הראשון.
ולא נטהרה הזוהמא ממנו, עד שבא אברהם ונכנס באש, ונתלבן הכסף,
דהיינו, שנתברר הטוב, שהוא סוד החסד,
ויצא העופרת לחוץ, שהוא ישמעאל,
ובו נכללה, הזוהמא של החסד.
ונאמר באדם הראשון (סנהדרין, לח' ע"ב), שהמשיך עליו הקליפה והזוהמא, הנקראת ערלה,
ובזה, נתערב תערובת בזהב,
דהיינו, שנתערבה הקליפה, בבחינת הגבורה דקדושה,
וזה נצטרף ביצחק שהיה בגבורה, והוציא את הזוהמת הגבורה לחוץ, וזהו עשיו.
ביעקב, נח ונתקן אדם הראשון, ונשרש בו,
לכן אמרו חז"ל (בבא מציעא, פד' ע"א), 'שופריה דיעקב, מעין שופריה דאדם הראשון',
ועל ידי יעקב, נתגדל העץ החיים, שהוא סוד התפארת,
בענפיו, שהם יב' גבולי אלכסון שבתפארת, ששם שורשי נשמות של יב' שבטים,
ושורשיו של יעקב, למעלה בחכמה העליונה, בסוד, ישראל עלה במחשבה.

¹⁷⁰ בבא מציעא, פד' ע"א.

שכן, לאחר התיקון והבירור, היה זיו איקונין של יעקב אע"ה נקי ובר מן החטא, כפי שהיה אצל אדם הראשון קודם החטא.

ב. כתב גאון עוזינו הרב חיד"א זיע"א ¹⁷¹ :

"ומה גם, לפי מה שכתבו גורי האר"י זצ"ל, דיוסף הצדיק היה נפש אדם הראשון, וכמו שכתוב בנושאי ארונו של יוסף, 'לְנֶפֶשׁ אָדָם' ¹⁷² ... דאבוהון דכולהו אדם".

והיינו :

שיוסף הצדיק ע"ה, זכה לתקן את חטאו של אדם הראשון.

ג. כתב רבינו האר"י הקדוש זיע"א ¹⁷³ :

"דע, שמשה היה בחינת אדם הראשון,

וכמו שאדם הראשון היה הכולל כל הנשמות בעולם, כן משה שקול ככל ישראל.

ולפי שאדם הראשון ישב קל' שנה ¹⁷⁴, ולא נזדווג עם חוה, ואחר כך הוליד שת,

כן היתה יוכבד בת קל' שנים כשילדה למשה.

ואחר ה-קל' שנה דאדם הראשון, שהיה רע, שהוליד רוחין ומזיקין ¹⁷⁵,

וְאֵלוּ הָיוּ אוֹתָן שֶׁהָיוּ בְּכוֹר הַבְּרָזֵל בְּמִצְרַיִם, לְצַרְפָּס.

ואחר כך יצא משה, שהוא טוב',

וזה שנאמר ¹⁷⁶, 'וַיִּתְּרָא אֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא'."

¹⁷¹ בספרו הקדוש "דבש לפי", (מערכת ע').

¹⁷² במדבר, ט' - ו'.

¹⁷³ בספרו הקדוש "ליקוטי תורה", (פרשת "כי תשא").

¹⁷⁴ עירובין, יח' ע"ב.

¹⁷⁵ עירובין, יח' ע"ב.

¹⁷⁶ שמות, ב' - ב'.

והנה, אצל ג' יסודי עולם אלו, מצינו את עניין "טוב" - בהיותם בארץ מצרים, כאשר כל אחד ואחד מהם השפיע מטובתו לזולתו, כהכנה רבה לצורך השרשת מידת "עין טובה" בעם ישראל. וכדלהלן:

א. אצל יוסף הצדיק ע"ה, מצינו את עניין "טוב", באשר נמכר לעבד בגיל "טוב" שנים ¹⁷⁷.

והנה, את מאמר הכתוב בפרשת "מקץ" ¹⁷⁸, "יַעֲשֶׂה פְּרָעָה, וַיִּפְקֹד פְּקָדִים עַל הָאָרֶץ, וְחָפַשׂ אֶת אֶרֶץ מִצְרַיִם בְּשִׁבְעַת שָׁנֵי הַשְּׁבָע", תירגם אונקלוס: "יַעֲבֹד פְּרָעָה, וַיִּמְנֵי מְהִימְנִין עַל אֶרְעָא, וַיִּזְרֹז יַת אֶרְעָא דְמִצְרַיִם בְּשִׁבְעַת שָׁנֵי שׁוֹבְעָא".

ופירוש המילים "וימנני מהימנין", הינו, יַמְנֵה אַנְשִׁים נַאֲמִינִים, והיינו, "איש נאמן" השומר על אות ברית קודש, כיוסף הצדיק ע"ה.

ב. אצל יעקב אע"ה, מצינו את עניין "טוב", באשר היתה ישיבתו בארץ מצרים "טוב" שנים ¹⁷⁹.

והנה, בעניינו של יעקב אע"ה, מצינו למאמר רבי יוסי בן חנינא ¹⁸⁰: "שְׁתֵּי שָׁנִים עָשָׂה הָרָעֵב, שְׁפִינֹן שְׁיָרֵד יַעֲקֹב אֲבִינוּ לְשָׂם, עֲלֵה הָרָעֵב".

ג. אצל משה רע"ה, מצינו את עניין "טוב", באשר נולד כשהוא "טוב" ¹⁸¹, ונתמלא הבית כולו אורה בהיותו מהול ¹⁸².

והנה, בעניינו של משה רע"ה, מצינו למאמר רבי יוסי ברבי יהודה ¹⁸³:

¹⁷⁷ בראשית, לז' - ב'.

¹⁷⁸ בראשית, מא' - לד'.

¹⁷⁹ בראשית, מז' - כח'.

¹⁸⁰ בראשית רבה, פרשה פט', ט'.

¹⁸¹ שמות, ב' - ב'.

¹⁸² סוטה, יב' ע"א.

¹⁸³ תענית, ט' ע"א.

"שלושה פרנסים טובים עמדו לישראל, אלו הן: משה, ואהרן, ומרים,

ושלוש מתנות טובות ניתנו על ידם, ואלו הן: באר, וענן, ומן".

ומטעם כן:

בהיותם בעלי "עין טובה", ובעלי "מידת ענווה",

הם זכו לקיים את תיקון חטאו של אדם הראשון, שחטאו נעוץ בהיפוך מכך.

ט. על מאמר הכתוב בפרשתן¹⁸⁴, "וַיִּדְבֹר הָעַם, בְּאֱלֹהִים וּבַמֶּשֶׁה, לָמָּה הֶעֱלִיתֵנוּ מִמִּצְרַיִם לָמוֹת בְּמִדְבָּר, כִּי אֵין לָחֶם וְאֵין מַיִם, וְנִפְשָׁנוּ קָצָה בְּלָחֶם הַקֶּלֶקֶל", כתב התנא הקדוש - יונתן בן עוזיאל:

שתחילת חטאם, היה נעוץ בהרהור, אשר הביאם לידי לשון הרע נגד הבורא ית"ש ומשה רע"ה.

והנה, כל אמירת לשון הרע, מעוררת את חטאו של אדם הראשון¹⁸⁵,

ועל כן, בעת שחטאו, טענו, "וְנִפְשָׁנוּ קָצָה בְּלָחֶם הַקֶּלֶקֶל"¹⁸⁶,

מחמת שכבר היו מופקעים מדברי התורה הקדושה, אשר היא בבחינת "לָחֶם"¹⁸⁷, ולא היה ברצונם לתקן את בחינת "הַקֶּלֶקֶל"¹⁸⁸ - הרומז על בחינת "הַקֶּלֶל קוֹל"^{189 190},

ולכך, הם העידו על עצמם, "וְנִפְשָׁנוּ קָצָה"¹⁹¹, בתיקון החטא.

¹⁸⁴ במדבר, כא' - ה'.

¹⁸⁵ "זוהר הקדוש", (פרשת "פקודי", דף רסד' ע"ב).

¹⁸⁶ במדבר, כא' - ה'.

¹⁸⁷ חגיגה, יד' ע"א.

¹⁸⁸ במדבר, כא' - ה'.

¹⁸⁹ בראשית, כז' - כב'.

¹⁹⁰ וכמו שנתבאר לעיל באות ג'.

¹⁹¹ במדבר, כא' - ה'.

ותיקון חטאם, היה במאמר הכתובים ¹⁹², "ויאמר יהוה אל משה, עשה לך שרף, ושים אתו על נס, והקה כל הנשוף - וראה אתו וחי. ויעש משה נחש נחשת, וישמהו על הנס, והקה אם נשף הנחש את איש - והביט אל נחש הנחשת, וחי":

"נחשת" - היינו, נחש ת',

ת', המרמזת על תורה,

ו-ת', המרמזת על ת' כוחות המוות שבעולם ¹⁹³.

להורות, שללא דברי התורה הקדושה, מתגבר באדם בחינת "עין רעה",

ואזי, גובר כוחו של סמא"ל, לעורר את בחינת המוות.

ומחמת שכל קיומה של התורה הקדושה, היא רק במי שמקיים בעצמו את "מידת הענווה", אשר שורשה באות ה' ¹⁹⁴,

שכן, דברי התורה הקדושה מתקיימים, רק במי שקמים את עצמו כמדבר ¹⁹⁵, וכמים ¹⁹⁶, והיינו מידת הענווה,

לפיכך, נאמר ¹⁹⁷, "הנשוף ... הנס ... הנחש ... הנחשת", ב-ה' הידיעה,

להורות להם, את שורש תיקונם, שבכך בטל כוחו של המקטרג.

ומה גם, שהאות ה' המרמזת אל מידת הענווה, מצלת את האדם מעין רעה ¹⁹⁸,

וממילא, מכל המידות הרעות המושרשים בה.

¹⁹² במדבר, כא, ח' - ט'.

¹⁹³ וכמו שנתבאר לעיל באות ה'.

¹⁹⁴ וכמו שנתבאר לעיל באות ד'.

¹⁹⁵ עירובין, נד' ע"א.

נדרים, נה' ע"א.

¹⁹⁶ תענית, ז' ע"א.

¹⁹⁷ במדבר, כא, ח' - ט'.

¹⁹⁸ כן כתב רבינו הר"ח הטוב זיע"א, (בספרו הקדוש "בן יהוידע", במסכת בבא בתרא, דף קיח' ע"א).

י. ומעתה, נשכיל ונבין :

א. הדרך היחידה, להינצל מעין הרע, ומ-ד' מאות כוחותיו של המלאך המשחית, הינה, אך ורק על ידי לימוד התורה הקדושה ובתכלית מידת הענווה.

שכן, רק על ידי התורה הקדושה, מתקיים תיקון חטאו של אדם הראשון¹⁹⁹,

ורק על ידי מידת הענווה, מתקיימת התורה הקדושה. שכן, דברי התורה הקדושה מתקיימים, רק במי שְׁמָשִׂים את עצמו כמדבר²⁰⁰, וכמים²⁰¹, והיינו מידת הענווה.

וממילא, רק על ידי כך, מתבטאת התורה הקדושה, שכן, הבורא ית"ש, ברא את עולמו באמצעות דברי התורה הקדושה²⁰², והא בהא תליא.

ב. הדרך היחידה, ליציאה מתחת ממשלתו של פרעה - היצר הרע²⁰³, ומהרהורי עבירה,

הינה, אך ורק על ידי לימוד התורה הקדושה, ובתכלית מידת הענווה.

ג. הנאמר²⁰⁴, "אם תעזבני יום, יומיים אעזבך", אינו כעונש!

אלא, כך היא המציאות שברא הבורא ית"ש - בעצם בריאת העולם,

וכמו שטבע האש לשרוף, וטבע הסכין לחתוך,

כך הוא הניתוק מדברי התורה הקדושה, שבהעדר קיומה, באים לאדם: הרהורי עבירה, עין הרע, לשון הרע, וכל מרעין בישין.

¹⁹⁹ וכמו שנתבאר לעיל באות ג'.

²⁰⁰ עירובין, נד' ע"א.

נדרים, נה' ע"א.

²⁰¹ תענית, ז' ע"א.

²⁰² "זוהר הקדוש", (פרשת "תרומה", דף קס"א ע"א).

²⁰³ וכמו שנתבאר לעיל באות ז'.

²⁰⁴ במגילת סתרים, (הובאה בדברי רש"י הקדוש: דברים, ח' - יט').

והן הם דברי רבותינו ז"ל²⁰⁵, על מאמר הכתוב²⁰⁶, "הקל קול יַעֲקֹב, וְהִיָּדִים יָדֵי עֲשׂוֹ":

"בְּזִמְנֵן שְׁקוּלוֹ שֶׁל יַעֲקֹב מְצוּי בְּבֵתֵי כְּנִסְיֹת, אִין הִיָּדִים יָדֵי עֲשׂוֹ,

וְאִם לֹא, הִיָּדִים יָדֵי עֲשׂוֹ". ודוק.

ד. בגמרא²⁰⁷, מסופר על התנא הקדוש רבי יהודה בר עילאי, שהעיד על עצמו:

שכאשר הוא היה שותה ד' כוסות בליל הסדר, הוא היה נתקף בכאב ראש, שהיה אוחז אותו עד חג השבועות,

ובכדי לשכך את הכאבים הללו, הוא היה נאלץ לחגור חגורה על רקותיו.

והדבר צריך ביאור:

היאך היה אותו כאב ראש, פועל על אותו צדיק וקדוש, באופן אוטומטי, מידי שנה בשנה, במשך ז' שבועות,

והיאך הוא היה נפסק באופן אוטומטי, מידי שנה בשנה, בעת כניסת חג השבועות?

ובביאור העניין, ביאר הגה"ק חכם יהודה צדקה זיע"א²⁰⁸:

²⁰⁵ בראשית רבה, פרשה סה', כ'.

²⁰⁶ בראשית, כז' - כב'.

²⁰⁷ נדרים, מט' ע"ב.

²⁰⁸ הובאו דבריו בהגדה של פסח "דורש טוב", עמודים 44-41.

ויעיין שם בהקדמת הדברים:

"לפני שנים, בחול המועד פסח, התקיים מעמד חנוכת הבית לשיבת 'בית אליהו',

בהשתתפות מרן הגרא"מ שך זצ"ל,

וכבדו את הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל, ראש ישיבת 'פורת יוסף', לשאת דברים לכבוד המעמד.

בתוך הדברים, אמר הרב צדקה, 'וורט', שמרן הרב שך ממש יצא מכליו, מרוב התפעלות ממנו".

כידוע, רוב סודות התורה טמונים בחלק האגדה שבש"ס, וגם במעשה זה טמון סוד נפלא.

ארבע כוסות ששותים בליל הסדר, הן כנגד ד' לשונות של גאולה "והוצאתי, והצלתי, וגאלתי, ולקחתי",

ד' לשונות של גאולה אלו, אומר אדונינו הגר"א זיע"א²⁰⁹, אינן מילים נרדפות, אלא, ד' תחנות שונות בסדר הגאולה, כי גאולת מצרים, נעשתה ב-ד' שלבים.

"והוצאתי":

היה ב-א' תשרי,

מדובר על השנה הקריטית ביותר בתולדות האנושות, והיא שנת שנת ב' אלפים תמח' לבריאת העולם.

ובגמרא מבואר²¹⁰, שבאותו ראש השנה פסק השיעבוד מאבותינו במצרים, והופסקה עבודתם בחומר ובלבנים.

השלב השני, היה "והצלתי":

בליל היציאה, השתנתה מהותם של כלל ישראל,

הם הפסיקו להיות חפצא של עבדים, וחל עליהם שם בני חורין.

השלב השלישי, היה "וגאלתי":

שלב שהתרחש שנים עשרה שעות לאחר מכן, שהוא יציאה באמצע היום, יציאה שלא נעשית כדרכם של גנבים בלילה.

השלב הרביעי, היה "ולקחתי":

שלב שהפך את עם ישראל לעם, ז' שבועות לאחר מכן,

והוא, באמצעות קבלת התורה.

²⁰⁹ בספרו הקדוש "אדרת אליהו".

²¹⁰ ראש השנה, יא' ע"א.

ואם כן:

ד' לשונות של גאולה, הינם שטרי התחייבות, כעין שטרי המחאה, שנתן לנו הבורא ית"ש, על דרך גאולתינו.

והנה, בליל הסדר, כאשר אנו שותים ד' כוסות, ביאור הדבר:

שבשתייתם, אנו באים לפרוע את אותם ההתחייבויות,

וכאשר אנו שותים את ד' הכוסות הראשונות, ממילא, פרענו את ג' ההתחייבויות הראשונות, שבאו ללמדנו את דרך גאולתינו מעול השיעבוד.

ברם, ההבטחה הרביעית, הבאה להפוך אותנו לעם, באמצעות קבלת התורה,

אינה מתקיימת, כי אם בזמן "חג השבועות", זמן קבלת התורה.

ולפיכך, ראשו של רבי יהודה בר עילאי, היה כואב עליו:

שכן, יציאה לחירות מעול השיעבוד, ללא קבלת התורה,

הינה, כעבד המשוחרר מבית האסורים, ללא תוכנית שיקום מסודרת, וללא מקום מאכל ומשתה ומקום מחסה -

אשר מעדיף את חזרתו לבית האסורים, מהיותו בין חורין, חסר כל.

וכך הם בני ישראל, שנעשו בני חורין ללא קבלת התורה,

אשר כמוהם כאותו העבד, באשר הם בעלי עצמאות ללא עצמאות,

ומשכך, אין לך כאב ראש, כדבר הזה!

ברם, כאשר אנחנו זוכים לקבל את התורה הקדושה בחג השבועות, אזי, אותו כאב ראש מתבטל מאליו,

שכן, באותה העת, הרי אנחנו בעלי עצמאות אמיתית!

ולהמתבאר, יובנו הדברים אל נכון:

שכן, חירות ללא תורה, כמוה כהישארות תחת ממשלתו של פרעה וחילותיו²¹¹.

ה. כתב הגה"ק רבינו יהודה הלוי זיע"א²¹²:

²¹¹ וכמו שנתבאר לעיל באות ז'.

"עבְדֵי זְמַן, עבְדֵי עֲבָדִים הֵם,

עֶבֶד אֲדֹנָי, הוּא לְבַד חֶפְשִׁי.

עַל כֵּן, בְּבִקֵּשׁ כָּל אֲנוּשׁ חֶלְקוֹ,

חֶלְקֵי אֲדֹנָי, אֲמַרְהָ נַפְשִׁי ²¹³."

והנה, הביטוי "עבְדֵי עֲבָדִים", רומז לדרשת רבותינו ז"ל ²¹⁴, על מאמר הכתוב ²¹⁵,

"כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים, עֲבָדֵי הֵם": "ולא עבדים לעבדים",

מחמת, שגם הַזְמַן, הוא עֶבֶד להקדוש ברוך הוא,

ובמקום שיהיה האדם משועבד לַזְמַן, שגם הוא נחשב ל-עֶבֶד בעצמו,

על האדם להיות עֶבֶד ישירות להקדוש ברוך הוא.

וכעין דברים נשגבים ונעלים אלו, כתב הגה"ק רבינו אברהם אבן עזרא זיע"א ²¹⁶ :

"דע, כי כל בני אדם עבדי תאוות העולם.

והמלך האמיתי, שיש לו נזר ועטרת מלכות בראשו -

²¹² כעין זה, כתב רבינו זיע"א, ב-"ספר הכוזרי" (סוף מאמר חמישי, כד' - כה'):

"אמר הכוזרי, לפנים היית בוחר בחירות,

ואני רואה אותך עתה שאתה רוצה להוסיף עבדות וחובות שתהיה חייב בהם כשתדור בארץ ישראל, ממצוות שאין אתה חייב בהם הנה.

אמר החבר, אבל אני מבקש החירות מעבדות הרבים, אשר אני מבקש רצונם ואיננו משיגו, ואפילו אם אשתדל בו כל ימי חיי, ואילו הייתי משיגו לא היה מועיל לי,

רוצה לומר, עבדות בני אדם ובקשת רצונם - ואבקש עבדות אחר, יושג רצוני בטורח מעט, והוא מועיל בעולם הזה ובבא, והוא רצון האלוקים, ועבודתו הוא החירות האמיתי, וההשפלה לו הוא הכבוד על האמת".

²¹³ ע"פ הפסוק האמור במגילת איכה (ג' - כד'):

"חֶלְקֵי אֲדֹנָי אֲמַרְהָ נַפְשִׁי, עַל כֵּן אֹחִיל לִּי."

²¹⁴ בבא מציעא, י' ע"א.

²¹⁵ ויקרא, כה' - נה'.

²¹⁶ במדבר, ו' - ז'.

כל מי שהוא חפשי מן התאוות".

ומעתה, נשכיל ונבין :

בעת שישריש האדם בעצמו, מה היא עבדות ומה היא חירות,

ובעיקר, שהחירות האמיתית, הינה, רק בהיות האדם בבחינת עבד ה',

אזי, יתקיים בו מאמר שלמה הע"ה ²¹⁷, **"תורת חכם מקור חיים, לסור ממוקשי מות"**, וכמו שביאר בזה בעל "מצודת דוד" זיע"א :

"כְּמִקּוֹר הַנוֹבֵעַ חַיִּים, כִּי תִלְמְדוּ לְסוֹר מֵהַמוֹקְשִׁים הַמְבִיאִים אֶת הַמִּיתָה, וְהֵם הָעוֹנוֹת".

ואזי, הוא יזכה, להשלים את תיקון נפשו ורוחו ונשמתו, בעלמא הדין ובעלמא דאתי, יחד עם שפע גדול ברוחניות ובגשמיות.

יתן ה' יתברך, ונזכה לזה. אמן.

²¹⁷ משלי, יג' - יד'.

לרפוא"ש

הרב רפאל פנחס בן מרים רמו

רפאל מנחם בן רות רדואה

הרב יוסף בן רחל

חיים נתן צבי בן שרה

מרדכי בן רינה

מאיר בן נעמי

אליהו לוזון בן גד

~~~~~

שושנה סולטנה בת מרים

שרה בת סוליקא

דינה בת סוליקא

אסתר בת תמר

שרית בת גילה

פאני פרחה בת רחל

"וְצַתַּתִּי לָהֶם בְּבֵיתִי וּבְזוּמַתִּי יָד וְשֵׁם"

- הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א
- הגה"צ רבי דוד מסעוד עובדיה בן אסתר זיע"א
- הגה"צ רבי חיים וואלקין בן צביה זיע"א
- הגה"צ רבי משה איבגי בן אסתר זיע"א
- רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל
- צורי (צורישדי) גניש ז"ל בן יולנדה תחי'
- אפרים (אפי) ביתן בן קונפיטה ז"ל
- משה חיון בר קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל
- ~~~
- הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה
- הצדקת מרים רמו עובדיה בת אסתר ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה
- מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה
- רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- רבקה סימוני ע"ה (לבית איבגי) בת הרבנית שרה שתחי'
- אליס חוה עישה לוי (לבית סיבוני) בת גרסיה ע"ה
- אריקה ביננבאוס ע"ה (לבית פינקסוביץ) בת יוסף וברטה שיחי'
- חנה אילוז בת פרחא ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה

לעילוי נשמתם הטהורה

של הקדושים אשר נרצחו על קידוש ה'

בחג "שמחת-תורה" תשפ"ד